

# Кафедра оперно-симфонічного диригування

## Робота з симфонічним оркестром

Освітній ступінь

магістр

|         |       |
|---------|-------|
| Курс    | 1-2   |
| Семестр | 1,2,3 |

Спеціальність

B5 Музичне мистецтво

Освітньо-професійна програма

«Музичне мистецтво»  
Оперно-симфонічне  
диригування

|                       |     |
|-----------------------|-----|
| ECTS                  | 6   |
| Загальний обсяг годин | 180 |
| Практичні заняття     | 82  |
| Самостійна робота     | 98  |

Статус

обов'язкова

Форма контролю

залік

### Інформація про викладачів

|                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ППП               | <b>Здоренко Віктор Михайлович</b> , професор, завідувач кафедри оперно-симфонічного диригування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, народний артист України.<br><b>Османов Ділявер Мідатович</b> , в.о. професора кафедри оперно-симфонічного диригування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, заслужений діяч мистецтв України. |
| Профіль викладача | orcid: 0000-0001-7883-3828                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| e-mail            | <a href="mailto:DilyaverOsman@gmail.com">DilyaverOsman@gmail.com</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

### Анотація навчальної дисципліни

**Мета:** формування в особі майбутнього диригента всебічно розвинутого професіонала, керівника оркестрового колективу; розвинути слухові навички, необхідні для роботи з симфонічним колективом; виховати висококваліфікованого диригента, здатного ефективно вирішувати питання становлення, розвитку і творчої діяльності колективу та різноманітних ансамблів; виховати смак до кращих зразків симфонічної творчості різних стилів, жанрів, епох; виховати майбутнього диригента всебічно розвинутого професіонала, керівника і вихователя оркестрового колективу, а також музиканта, який прагне плідно розвивати оркестрове виконання.

**Завдання:**

- опанувати методику роботи над симфонічними творами;
- опрацювання мануальної техніки та удосконалення мистецтва диригування;
- удосконалення методики репетиційної роботи та важелів впливу на виконавський колектив;
- вивчення та засвоєння симфонічного репертуару.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

**знати:**

- специфіку професійної діяльності диригента, його функціональні обов'язки і завдання;
- основоположні засади диригентської майстерності, елементи внутрішньої і зовнішньої техніки;
- методологію роботи диригента під час роботи з партитурою;
- засоби і прийоми сценічної взаємодії з артистами оркестру в контексті розкриття драматургії твору;

**вміти:**

- використовувати широке знання репертуару, необхідного професійному оперно-симфонічному диригенту в його різноманітній суспільно-музичній діяльності;
- розуміти стилістику та застосування цих знань у виконавсько-педагогічній діяльності;
- враховувати специфіку колективу театру (оркестру) в контексті своєї професійної діяльності;
- проводити аналіз запропонованого музичного тексту (партитури);
- застосовувати елементи внутрішньої і зовнішньої техніки диригента, весь комплекс виразних засобів для створення художнього образу та драматургії;
- органічно взаємодіяти з артистами колективу для розкриття драматургії твору.

**Програмні компетентності:****Загальні компетентності (ЗК)**

1. Здатність спілкування іноземною мовою.
2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
7. Здатність до міжособистісної взаємодії
8. Здатність працювати в міжнародному контексті.
9. Здатність працювати автономно.

**Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)**

1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.

4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.
7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

### **Програмні результати навчання**

1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності
2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.
3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

### **Перелік тем**

---

Тема № 1. Диригування симфонічним оркестром: сутність, функції, завдання

Тема № 2. Етапи роботи над симфонічною партитурою – практичний аспект

Тема № 3. Самоконтроль та засоби впливу як основоположні методи виконавської діяльності оперно-симфонічного диригента

Тема № 4. Методи роботи з симфонічним оркестром – практичні рекомендації

Тема № 5. Основи практичної роботи з симфонічним оркестром: завдання, викликів та методи їх вирішення

Тема № 6. Формування практичних навичок в опануванні техніки диригування акомпанементу

Тема № 7. Вдосконалення мануальної техніки з урахуванням стилістики симфонічних творів різних епох

Тема № 8. Оволодіння технікою диригування акомпанементу та формування практичних навичок на зразках творів композиторів різних епох.

Тема № 9. Роль та значення репертуару сучасних композиторів у формуванні стилістичних особливостей симфонічного диригента

Тема № 10. Диригування творами сучасних композиторів, стилістичні засади

Тема № 11. Етапи роботи над симфонічною партитурою сучасних композиторів – методи практичного втілення

Тема № 12. Усвідомлення та втілення практичних засад мануальної техніки на творчому доробку сучасних композиторів

## **Форми та технології навчання**

В процесі роботи з оркестром студент формує навички диригування, розвиває в ньому усвідомлене відношення до виконання музичного твору, учить аналізувати і виконавські осмислювати партитуру, знайомить з широким колом музичної літератури. Тут студент навчається демонструвати результати своєї самостійної роботи і одержує вказівки, що дають йому напрям для подальшого розвитку всебічних виконавських якостей. Заняття повинні бути побудовані так, щоб направляти самостійну роботу студента, підказувати йому методи найефективнішого розвитку необхідних диригентських здібностей і якостей – всього того, що робить диригентську техніку активним засобом спілкування і впливу на виконавців.

Репетиційна робота покликана підготувати молодого диригента до його подальшої практики диригування в симфонічному оркестрі, удосконалювати його виконавську майстерність.

## **Навчальні ресурси**

Нотний матеріал відповідного симфонічного, музикознавча та методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно до розкладу.

## **Методи контролю**

Підсумковий контроль відбувається у вигляді заліків у кінці 1-го, 2-го, 3-го семестрів і складається з практичної частини: диригування симфонічного твору (увертюра, сюїта, симфонічна поема тощо), симфонії або концерту (акомпанемент).

## **Система оцінювання**

| № з/п | Контрольний захід оцінювання | Всього % |
|-------|------------------------------|----------|
| 1.    | академічний концерт          | 40       |
| 2.    | відвідування занять          | 10       |
| 4.    | залік                        | 50       |
|       | Всього                       | 100      |

## **Критерії оцінювання знань студентів**

**90–100–А– відмінно** Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань, особистий творчий внесок у створення художнього образу та драматургії музичного твору.

**82–89–В– добре** Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

**74–81–С– добре** Демонстрація впевненого рівня виконання практичних завдань повна відповідь на питання колоквиуму з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців.

**64–73–D– задовільно** Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

**60–63–Е– задовільно** Демонстрація посереднього рівня виконання практичних

завдань, граничних навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.  
**35–59–FX– незадовільно** Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань, недостатня сформованість навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

**1–34–F– незадовільно** Неспроможність виконання практичних завдань, відсутність навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

### **Інклюзивне навчання**

---

Жоден студент не має відчувати себе іншим та виключеним з освітніх, культурних і соціальних процесів – це головне завдання інклюзії.

### **Поза аудиторні заняття**

---

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних виконавських конкурсах, творчих заходах, концертах класу тощо.

### **Рекомендована література**

1. Венедиктов Л.М. Академік оперного мистецтва (Про діяльність В.С.Тольби) // Виконавські школи вищих навчальних закладів України:36. Ст.. – К.: Київська держ. консерваторія імені П.І.Чайковського, 1990
2. Вірановський Г. Музично-теоретичні системи. –К.: Музична Україна, 1978
3. Грінченко О. Історія української музики – К., 1922.
4. Гулеско І.І. «Реквієм» Моцарта (До проблеми відродження старовинних жанрів): Навчальний посібник. –Харків, 1998
5. Завадинський Д. Вибір тактових схем // Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна,1980
6. Іконник В.М. Культура інтонації. –К.: Рукопис, 1969.
7. Історія української культури: У 5 т. – Т. 1. – К., 2001.
8. Історія української музики: У 4 т. – К., 1989, 1990, 1992.
9. Канерштейн М. Вопросы дирижерского мастерства К., 1980.
10. Канерштейн М. Про методику навчання диригентів // Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна, 1980
11. Колеса М. Навчання студента-диригента в класі по спеціальності //Українська музика. – К.: Музична Україна, 1972
12. Колеса М. Основи техніки диригування. –К.: Держвид., 1960
13. Кофман Р. Виховання диригента: Психологічні особливості. – К.: Музична Україна, 1986.
14. Москаленко В. До визначення поняття «Музичне мислення» // Українське музикознавство. – Вип.. 28. – К.: НМАУ, 1998
15. Рожок В. Стефан Турчак (до проблеми творчого методу диригента) // Наук.вісник НМАУ імені П.І.Чайковського. Музичне виконавство. – Вип.. 2. – К., 1999
16. Тольба В.С. Проблеми виконавства // Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна, 1980
17. ALLMENDINGER, Jutta; HACKMAN, J. Richard; LEHMAN, Erin V. Life and work in symphony orchestras. *The Musical Quarterly*, 1996, 80.2: 194-219.
18. Koivunen, Niina. *Leadership in symphony orchestras. Discursive and aesthetic practices*. Tampere University Press, 2003.
19. Lee, Douglas A. *Masterworks of 20th-century music: the modern repertory of the symphony orchestra*. Psychology Press, 2002.

20. Koivunen, Niina, and Grete Wennes. "Show us the sound! Aesthetic leadership of symphony orchestra conductors." *Leadership* 7.1 (2011): 51-71.
21. Ledbetter, Steven. "" Stress and Music: Medical, Psychological, Sociological, and Legal Strain Factors in a Symphony Orchestra Musician's Profession", by M. Piperek (Book Review)." *Notes* 39.1 (1982): 94.
23. Melis, Guido. *Storia dell'amministrazione italiana*. Società editrice il Mulino, 2020.

#### **Допоміжна література**

1. Кокарева Е. О. Основы диригентської підготовки : навч.-метод. посібник / Е. О. Кокарева. – Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2015. – 232 с.
2. Колесса Н. Ф. Основы техніки диригування / Н. Ф. Колесса. – К. : «Муз. Україна», 1981. – 208 с.